

FAGFELLEVDERT ARTIKKEL

Referanse til artikkelen: Ellingsen, T. I., Syrstad, E. & Slettebø, T. (2025). Oppfølging av foreldre i barnevernets tilbakeføringsarbeid – hva kan vi lære av internasjonal forskning? *Fontene forskning*, 18(1), 4-17.

NØKKELOORD: EMD, FOSTERHJEM, OMSORGSOVERTAKELSE, FORELDREOPPFØLGING, TILBAKEFØRING OG GJENFORENING

Ingunn T. Ellingsen
Professor i sosialt arbeid, Universitetet i Stavanger
ingunn.t.ellingsen@uis.no

Ellen Syrstad
Førsteamanuensis i sosialt arbeid, VID vitenskapelige høyskole
ellen.syrstad@vid.no

Tor Slettebø
Professor i sosialt arbeid, VID vitenskapelige høyskole
tor.slettebo@vid.no

Oppfølging av foreldre i barnevernets tilbakeføringsarbeid – hva kan vi lære av internasjonal forskning?

Barnevernet skal tilrettelegge for at foreldre kan få tilbake omsorgen for sitt barn etter omsorgsovertakelse hvis ikke hensyn til barnet taler mot det. Likevel er barnevernet i Norge kritisert, blant annet av Den Europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD), for å ha liten oppmerksomhet på tilbakeføring. I artikkelen retter vi søkelyset på oppfølgingsinnsatser til foreldre i barnevernets tilbakeføringsarbeid. Gjennom en State-of-the-art review har vi analysert kunnskap fra internasjonal forskning og drøfter hva barnevernet kan lære av erfaringer fra andre land. Studien inkluderer 44 forskningsartikler publisert i perioden 2012-2023. Funnene viser at målrettet og systematisk arbeid før, under og etter tilbakeføring, styrkeperspektiv og gode relasjoner mellom de involverte er sentralt i tilbakeføringsarbeidet. Avslutningsvis drøfter vi lærdommer fra forskningsgjennomgangen og betydningen av kunne kombinere ulike perspektiver i oppfølgingen til foreldre.

Retten til familieliv har økt oppmerksomhet i barnevernsfaglig arbeid (NOU 2023:07). Flere foreldre har fått medhold i EMD i at barnevernet ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til retten til familieliv (Sørensen, 2020). Dommene mot Norge peker på at samværsfrekvensen har vært lav og at barnevernet legger for lite vekt på tilbakeføring etter omsorgsovertakelse (Sandberg, 2020). Det biologiske prinsipp i barnevernslovgivningen vektlegger at foreldre i utgangspunktet skal ta vare på sine barn og at omsorgsovertakelser skal tilstrebes å være midlertidige (Ofstad & Skar, 2015). Likevel har langvarige plasseringer i fosterhjem vært utstrakt praksis i norsk barnevern (NOU 2023:7). I artikkelen retter vi oppmerksomhet på barnevernets arbeid med foreldre som er fratatt omsorg for barn, og presenterer en State-of-the-art (SotA) review av internasjonal forskning på foreldrerettet tilbakeføringsarbeid etter omsorgsovertakelse. Målet med studien er å gi barnevernet et utvidet kunnskapsgrunnlag i tilbakeføringsarbeidet overfor foreldre som har barn under omsorg. Vi finner det hensiktsmessig å gjøre en distinksjon mellom begrepene tilbakeføring og gjenforening. Vi forstår tilbakeføring som prosessen som beskriver oppfølging, tiltak og forberedelse til at barn flytter tilbake til sine foreldre, mens gjenforening er målet med tilbakeføringsarbeidet. Gjenforening er først oppnådd når tilbakeføringen er vellykket, det vil si at den er trygg og varig (Wulczyn, 2004).

Det er begrenset forskning på tilbakeføring i Norge, men ifølge NOU 2023:7 har omfanget av tilbakeføringer økt fra 1,9 prosent i 2017 til 2,9 prosent i 2021, og økningen var størst blant barn i alderen ni til fjorten år. Barnevernsutvalget peker på behovet for mer kunnskap om gjenforening og tiltak iverksatt etter en tilbakeføring. En kartlegging for perioden 2017-2021 (utført av Frischsenteret på oppdrag fra Barnevernsutvalget), anslår at 40 prosent av familiene fikk tiltak for å styrke foreldreferdigheter tre-seks måne-

der etter tilbakeføring, men at hjelp til familiene deretter avtok (NOU-2023:7). Utvalgets egen gjennomgang av nemndsvedtak fra 2020 viser at tilbakeføring forekommer hyppigere i saker der barnet nærmer seg myndighetsalder eller har vært under omsorg i kort tid, og der det har vært mye samvær. Tilbakeføring forekommer også hyppigere der foreldrene har fått god oppfølging, og når barnevernet ser en positiv endring i foreldrenes omsorgsevne. Tilbakeføring skyldes ofte brudd i fosterhjem og vanskeligheter med å finne nytt egnet fosterhjem (Eide et al., 2024; NOU2023:7, s. 265). En norsk undersøkelse viser at det ofte mangler tilbakeføringsplan i saker hvor barnet bor i fosterhjem. Mål om tilbakeføring var dokumentert i 29 prosent av sakene forskerne gjennomgikk (Eide et al., 2024). Dette står i kontrast til en undersøkelse av norsk rettspraksis som viser at mål om gjenforening ble opprettholdt i de fleste sakene, også der tilbakeføring fremsto som usannsynlig grunnet foreldrenes situasjon eller barnets tilknytning til andre omsorgspersoner og miljø (Alvik, 2021).

Vi har i vår review inkludert vitenskapelige artikler som omhandler tilbakeføringsarbeid ved foreldreoppfølging. Selv om kontekstuelle forskjeller kan gjøre det utfordrende å overføre kunnskap fra et land til et annet, ønsker vi å utforske problemstillingen: Hva kan vi lære av internasjonal forskning på tilbakeføringsarbeid i oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelse?

JURIDISKE FØRINGER FOR TILBAKEFØRING

Barneverntjenesten skal følge opp foreldre, deres situasjon og utvikling etter at vedtak om omsorgsovertakelse er fattet (barnevernsloven, 2021). Kort tid etter omsorgsovertakelsen skal barnevernet kontakte foreldrene og gi tilbud om veiledning og oppfølging. Hvis ikke hensynet til barnet taler imot, skal det legges til rette for at foreldrene kan få tilbake omsorgen (bvl § 8-3). Høyesterett (Norges Høyesterett, 2020, HR-2020.661-1, avsnitt 143) har også slått fast

at vedtak om omsorgsovertakelse i utgangspunktet er midlertidige. Den overordnede målsettingen er å oppnå gjenforening, men gjenforeningsmålet kan oppgis dersom foreldrene er særlig uegnet, eller hvis det har gått betydelig tid siden omsorgsovertakelsen ut fra at barnets behov for stabilitet veier tyngre enn hensynet til gjenforening (Bufdir, 2023).

Barnevernet skal lage en plan for oppfølgingen av barn og foreldre raskt etter vedtak om omsorgsovertakelse er fattet (bvl. § 8-3). Planen er ikke et enkeltvedtak, og kan derfor ikke påklages. Den er heller ikke bindende utover de føringene som framkommer av barneverns- og helsenemndas vedtak, men skal beskrive barnets behov og oppfølging som kan bidra til at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet. Oppfølging knyttet til oppheving av omsorgsvedtak omtales verken i barnevernsloven eller i saksbehandlingsrundskrivet utover at barn har rett på ettervern for å få en god overgang til voksenlivet etter fylte 18 år.

I høringsnotatet «Forslag til endringer i barnevernsloven mv.» datert 8. april 2024, foreslås at barneverns- og helsenemnda og domstol skal tydeliggjøre antatt varighet av omsorgsovertakelsen, samt foreldrenes endrings- og utviklingsbehov ved vedtak om omsorgsovertakelse. Videre foreslås å lovfeste en plikt til å følge opp foreldre i minst seks måneder etter tilbakeføring, og utarbeide en plan for hvordan barnet skal gjenforenes med foreldrene (Barne- og familiedepartementet, 2024).

METODE

Det finnes flere typer kunnskapsoppsummeringer. SotA-review har sin styrke i at metoden er fleksibel og tillater mer åpne inklusjonskriterier enn andre systematiske kunnskapsoppsummeringer. Den er videre egnet til å bidra med fortolkende syn-teser som beskriver hvor vi er, hvordan vi kom hit og hvor vi bør gå videre (Barry et al., 2022). Barnevernet er ulikt organisert i ulike land, noe som har utfordret avgrensningen av tjenestekontekst. Samtidig kan studier fra ulike kontekster, gi innsikter til faglig utvikling for det norske barnevernet. Forfatterne

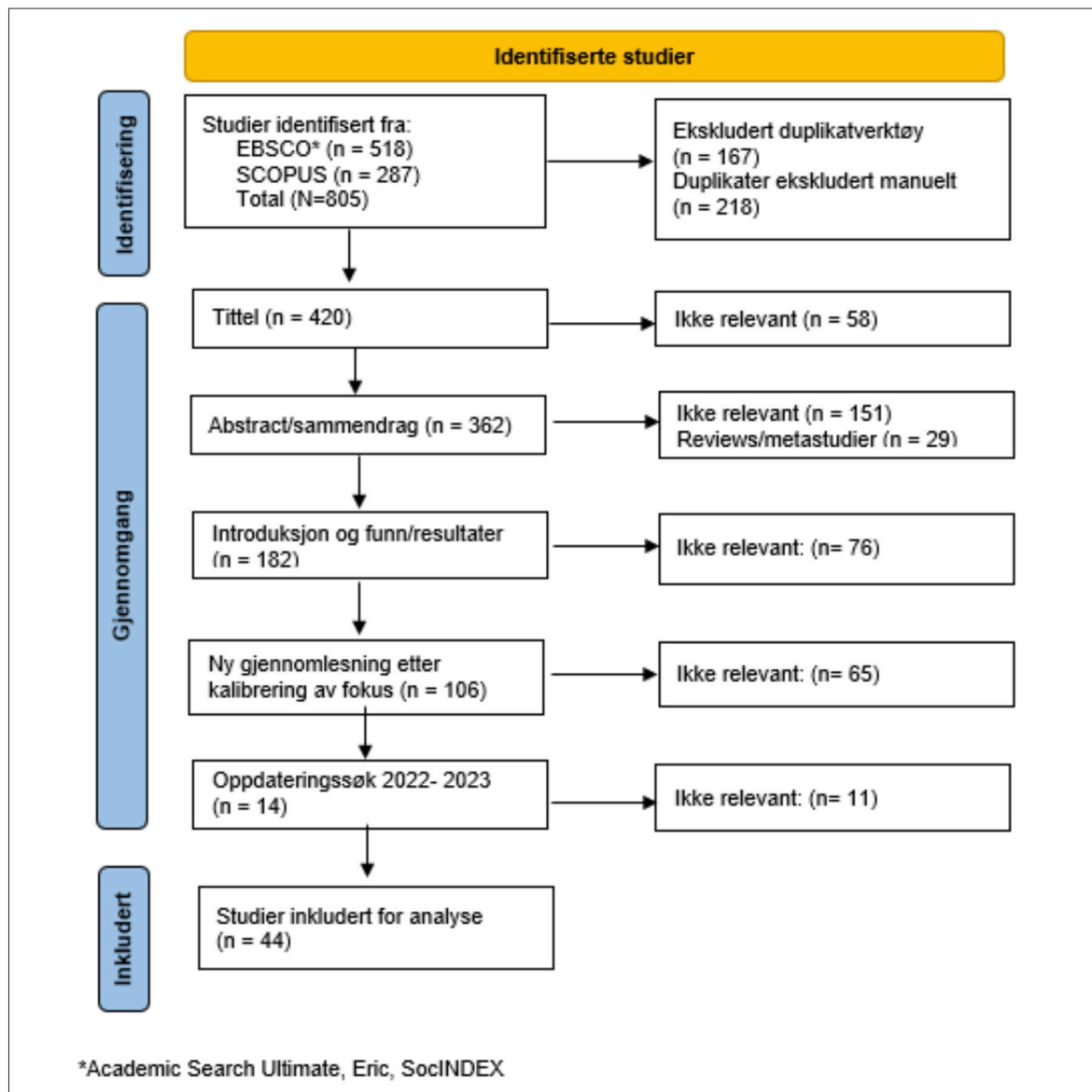
har hatt et tett samarbeid i utvikling av studiedesign, søk, analyser og i artikkelutforming.

Søkeprosess

Søket ble innrettet etter følgende hoveddimensjoner: tilbakeføring, fosterhjem og foreldre. Ulike søkekombinasjoner ble utprøvd i samarbeid med bibliotekar, som resulterte i følgende søkestreng: i) reuni* or return* ii) foster* or care or guardian*, og iii) (parent* or birth* or biological* or origin*) OR (family or families or mother or father or home). Vi gjorde søk som inkluderte barnevernskonteksten (child protection OR safeguarding OR child welfare), men valgte å utelate kontekst fordi den kan være implisitt i barnevernsfaglige tidsskrifter og dermed være en fare for at relevante artikler faller utenfor søk, men også fordi andre aktører kan utføre oppdrag knyttet til tilbakeføring på vegne av barnevernet. Relevant kontekst ble derfor vurdert for hver enkelt studie, jamfør fleksibiliteten SotA-review åpner for. Søket ble avgrenset til fagfellelvurderte engelskspråklige vitenskapelige artikler publisert i perioden 2012-2023.

Første litteratursøk gjennomførte vi mars 2022 i databasene SCOPUS og EBSCO (Academic search ultimate, Eric og socINDEX), som etter duplikatsjekk resulterte i 420 vitenskapelig artikler. Artiklene ble lastet opp i programvaren Rayyan (Ouzani et al., 2016). Rayyan er egnet for å administrere litteraturgjennomgangen og forhindre at forskerne blir påvirket av hverandres vurderinger når de markerer artikler som «inkludere», «ekskludere» eller «usikker». Hver artikkel ble vurdert av to forskere.

En innledende tittelscreening identifiserte forskningsartikler som åpenbart falt utenfor temaet for studien, etterfulgt av artikkelscreening i tre omganger. Første omgang basert på abstract/sammen- drag, deretter på introduksjon og funn/resultater, og til sist en full review av artiklene. Mellom hver screening, møttes forfatterne for å gå gjennom artikler merket «usikker» og artikler hvor forskerne hadde ulik markering i Rayyan. På den måten ble det gjort flere kalibreringer underveis som bidro til at forskerne ble tryggere på hvilke artikler som skulle inkludere-

res og ekskluderes. Vi gjorde oppfølgingssøk i januar 2024 for å inkludere studier publisert etter første søk og fram til utgangen av 2023. Dette resulterte i 14 nye artikler, hvorav tre ble inkludert i studien. Vi søkte også i nordiske tidsskrift, men identifiserte ingen artikler som passet inklusjonskriteriene. Til sammen ble 44 artikler vurdert som relevante og dermed inkludert i studien (se Figur 1 og tabell 1).

Analyseprosess

Vår analytiske tilnærming sammenfaller med det Arksey og O'Malley (2005) betegner som en deskriptiv-analytisk metode, og er anbefalt for scoping review (Ringnes & Thørrisen, 2024). Analyseprosessen startet med at forskerne, etter å ha lest grundig alle artiklene, sammenstilte funnene som ga oss en deskriptiv oversikt over funn fra hver enkelt studie. Funnene ble deretter systematisert under fore-

Tabell 1: Oversikt over inkluderte artikler i studien

	<i>Forfatter</i>	<i>År</i>	<i>Land</i>	<i>Design</i>	<i>Utvalg</i>
1	Akin et al	2018	USA	RCT	461 + 457 foreldre
2	Ankersmit	2016	Australia	Kval. intervju	8 saksbehandlere (saksb.)
3	Balsells et al	2022	Spania	Kval. innholdsanalyse	16 familier (23 foreldre og 20 barn)
4	Balsells et al	2018	Spania	Kval. innholdsanalyse	63 saksb., 42 foreldre, 30 barn/unge
5	Balsells et al	2017	Spania	Kval. innholdsanalyse	63 saksb., 42 foreldre, 30 barn/unge
6	Balsells et al	2015	Spania	Kval. innholdsanalyse	63 saksb., 42 foreldre, 30 barn/unge
7	Balsells et al	2013	Spania	Kval. innholdsanalyse	63 saksb., 42 foreldre, 30 barn/unge)
8	Blakely	2012	USA	Case studie design	26 Kvinner, 20 profesjonelle
9	Burrus et al	2012	USA	Kvasi-eksp design	989 saker (registerdata)
10	Chambers et al	2019	USA	Kvasi-eksp design	500 Foreldrepartner journaler
11	Chambers et al	2016	USA	Non-ekv. gruppedesign	48 + 48 familier
12	Chambers et al	2018	USA	Mixed metodedesign	13 profesjonelle (13), foreldre (17)
13	Cloakley	2013	USA	Dokumentstudier	60 saker
14	D'Andrade	2021	USA	Kval. intervju	Profesjonelle: 44 saksb, 22 forsvarere, 37 NGO aktører
15	D'Andrade & Chambers	2012	USA	Deskr. observasjon	Foreldresaker som inkluderer 139 barn (rettsdokumenter)
16	D'Andrade & Nguyen	2014	USA	Deskr. observasjon	Foreldresaker som inkluderer 139 barn
17	Dare et al	2023	Australia	Kval. Intervju	16 mødre
18	Deane et al	2018	Canada	Kval. intervju	10 familier (17 intervju)
19	Delfabbro et al	2015	Australia	Dokumentstudier	1 337 barn i plasseringstiltak
20	Ewards & Panlilio	2023	USA	Mixed metodedesign	58 barnevernsansatte
21	Enano et al	2017	USA	Kvant log. regresjon	98 foreldre
22	Esposito et al	2017	Canada	Kvant registerstudie	39 882 (registerdata)
23	Farmer	2014	UK	Longitudinell dokumentstudie	180 barn (administrative data)
24	Hook et al	2016	USA	Kvant. trajectory modellering (gruppe)	15 159 (administrative data)
25	Jedwab et al	2018	USA	Kvant. Survey	284 saksbehandlere
26	Keddell	2012	NZ	Kval intervju + feltstudie	22 sosialarbeidere (ngo)
27	LaBrenz et al	2020	USA	Kvantitativ design	53 789 barn (rapporter om tilbakeføring)
28	Lalayants	2020	USA	Kval. fokusgr og ind. intervju	2 familieveiledere, 24 foreldre
29	Malvaso & Delfabbro	2020	Australia	Mixed design	36 familier
27	Mateos et al	2018	Spania& Portugal	Kval. selvrapportering	106 barnevernsarbeidere
30					
31	Murphy & Fairtlough	2015		Longitudinell dokumentstudie	43 barn som er tilbakeført (dokumenter)
32	Oxford et al	2016	USA	Intervensjonsstudie	43 foreldre som har fått tilbakeføring
33	Powell et al	2012	USA	Kvant selvrapportering	166 foreldre
34	Rog et al	2015	USA	Kvantitativ (deskriptiv)	385 familier
35	Rog et al	2021	USA	Kvantitativ (deskriptiv)	380 familier
36	Rushovic et al	2021	USA	Mixed design	110 foreldre (85 familier), 155 barn fra

37	Ryan et al	2017	USA	RCT	3 440 barn til foreldre med SUD (2 362 + 1 078)
38	Ryan et al	2016	USA	Intervensjonsstudie	1 623 familier
39	Ryan et al	2021	USA	RCT	3 440 barn til foreldre med SUD
40	Summers & Kirshenbaum	2023	USA	Mixed metodedesign	362 «debrief skjema» og 984 omsorgssviktsaker, sub-sample 128 saker
41	Spielfogel & Leathers	2022	USA	Kval. intervju	13 familietriader (foreldre, fosterforeldre og saksb.)
42	van Wormer & Hsieh	2016	USA	Kvasi-eksp. design	154 (77+77) foreldre (administrative data)
43	Vaquero et al	2020	Spania	Kval. intervju	63 saksb., 42 foreldre, 30 barn/unge
44	Yampolskaya et al	2017	USA	Longitudinell dokumentstudie	1 774 barn (administrative data)

løpige kategorier, som for eksempel sosial støtte, relasjon, samarbeid, holdninger, foreldreskap/roller, nettverk, planarbeid, tiltak, innovative innsatser med mer. Vi beveget oss fram og tilbake ved å zoome inn på enkeltartikler og zoome ut for å identifisere mønstre på tvers av artikler. Prosessen ga en god oversikt over hvilke temaområder som blir belyst i de inkluderte studiene og hva som utgjorde kunnskapsgrunnlaget i tilknytning til de ulike temaene.

Neste steg i analyseprosessen innebar å gjøre en tematisk kategorisering av informasjon og funn fra og på tvers av enkeltstudiene. Denne fremgangsmåten kan betegnes som en form for tematisk analyse (Ringnes & Thørrisen, 2024). Våre analyser resulterte i fire tematiske områder: i) Systematisk, målrettet og koordinert oppfølging, ii) Styrkeperspektiv og samarbeid iii) Arbeid med relasjoner og sosial støtte, iv) Innovative innsatser.

State-of-the-art review har sine begrensninger siden metoden ikke nødvendigvis gir entydige konklusjoner, men bidrar med en fortolkning av hvordan forskningslitteraturen på området kan forstås (Barry et al., 2022). Metoden er i utgangspunktet fleksibel med tanke på inklusjonskriterier, og samtidig tidsavgrenset (Grant & Booth, 2009). Vi har valgt å anvende klare inklusjonskriterier, men sett det hensiktsmessig å vurdere artiklenes kontekstrelevans i scree-

ningen av artiklene. Vi har også valgt å avgrense vårt søkt til perioden 2012-2023 ut fra et ønske om at forskningen vi har inkludert skal være mest mulig aktuell ut fra dagens barnevern. Tidsavgrensningen kan gjøre at relevante studier som faller utenfor vår tidsramme ikke er inkludert i kunnskapsoppsummeringen. Vi har tilstrebet transparente søk og grundige analyser for å gi et solid kunnskapsgrunnlag for å svare ut problemstillingen. Studien inkluderer både kvalitative og kvantitative studier, og selv om noen studier har få informanter, er de fleste funnene basert på mønstre som gjør seg gjeldende på tvers av flere studier.

FUNN

Funnene viser at oppfølging av foreldrene før, under og etter tilbakeføring er viktig for gjenforening, og vi vil nedenfor gjøre nærmere rede for kunnskap som utgår fra de tematiske kategoriene vi har analysert fram.

Systematisk, målrettet og koordinert oppfølging

Flere studier tyder på at målrettet, systematisk og koordinert oppfølging og ulike foreldreintervensjoner øker sannsynligheten for tilbakeføring (Akin, 2011; Chambers et al., 2016; 2019; D'Andrade & Cham-

bers, 2012; Deane et al., 2018; Farmer, 2014; Malvaso & Delfabbro, 2020; Murphy & Fairtlough, 2015; Oxford et al., 2016; Rushovich et al., 2021; Ryan et al., 2016; 2017). Systematisk og målrettet oppfølging kan også redusere risikoen for re-plassering og færre bekymringsmeldinger etter tilbakeføring (Chambers et al., 2016; 2019). En studie fra Storbritannia viser at en relativt stor andel barn og foreldre manglet støttetjenester i forbindelse med tilbakeføring (Farmer, 2014). Studien bygget på analyser av barnevernsjournaler til 180 barn som var tilbakeført. En av fem foreldre (17 prosent) og hele 40 prosent av barna manglet støttetjenester i forbindelse med tilbakeføringen. Studien viste at få tilbakeføringer var planlagt, og at god forberedelse gjorde tilbakeføringen betydelig mindre sårbar for nye brudd (Farmer, 2014).

To viktige premisser for systematisk og målrettet tilbakeføringsarbeid er tid (LaBrenz et al., 2020), og at tilbakeføringen anses som en prosess i flere faser. Oppfølging er viktig fra dagen foreldre blir fra tatt omsorgen, og ofte lang tid etter at barnet er tilbakeført (Balsells et al., 2015; Jedwab et al., 2018). Balsells et al. (2015) fant at barnevernsarbeidere ofte så selve tilbakeføringen som en avslutning på oppfølgingen. Det til tross for at forskning viser at familiene trenger støtte etter tilbakeføring (Malvaso & Delfabbro, 2020; Vaquero et al., 2020). I tillegg til begrenset tid, har barnevernet ofte begrenset med ressurser og metoder for tilbakeføringsarbeid. Dette utgjør barrierer for tilbakeføring til tross for at ansatte har tro på at både hjelpetiltak, veiledning og kurs er viktig for å oppnå tilbakeføring (Edwards & Panlilio, 2023). Samtidig viser studien til Dare (2023) at mange foreldre ikke har tilstrekkelig kunnskap om hva som finnes av hjelpetilbud, noe som kan hindre dem tilgang til profesjonell hjelp og støtte.

Studien til Farmer og Wijedasa (2013) fant at det var syv ganger større sannsynlighet for at barnet fikk flytte hjem til foreldre når tilbakeføringen var godt forberedt. Foreldre som deltok i studien til Dare et al. (2023) opplevde at det kunne være vanskelig å følge opp tiltak og planer fra barnevernet og at de ofte måtte forholde seg til flere tjenester samtidig.

Mangel på koordinerte tjenester bidro til at de kunne oppleve motstridende krav fra ulike tjenester. For eksempel viste studien at prioritering av barnevernets krav kunne skape problemer for stønadsutbetaling og jobbtiltak. Vice versa kunne andre prioriteringer redusere sjansene for tilbakeføring. Studien viser behovet for at systematisk og målrettet oppfølging må koordineres med andre velferdstiltak, og bekrefte av studien til D'Andrade og Chambers (2012). De fant at foreldre forholdt seg til om lag åtte tjenester per uke, som i varierende grad var relatert til foreldres behov.

Mangelfull oppfølging av sosioøkonomiske forhold går igjen i flere av studiene, og blir betegnet som en tilsørt barriere for tilbakeføring (D'Andrade, 2021; Delfabbro et al., 2015; Esposito et al., 2017; Hook et al., 2016). Fattigdomsutfordringer og bosituasjon gjør det vanskeligere for foreldre å følge opp krav og aktiviteter i en tilbakeføringsplan (D'Andrade, 2021). Foreldre kan oppleve at barnevernet ikke vil gå for tilbakeføring på grunn av boforhold, samtidig som de ikke kvalifiserer for hjelp til bedre boligforhold fordi de ikke har omsorgen for barna. Systematisk oppfølging av boligsosiale forhold er derfor viktig i tilbakeføringsarbeidet (D'Andrade, 2021; Rog et al., 2015; 2017), og foreldres bosted kan ha betydning for om foreldre klarer å følge opp tiltak. Enano et al. (2017) fant at foreldre som bodde i nærheten av tiltaket, var mer tilbøyelige til å delta, og de som deltok hadde fem ganger så stor sannsynlighet for å bli gjenforent med sine barn.

Systematisk, målrettet og koordinert oppfølging fordrer at barnevernsarbeidere er oppmerksomme på foreldres behov og utfordringene de står i, og at de har kunnskap om barrierer for foreldres deltakelse i krav, aktiviteter og forventninger i tilbakeføringsarbeidet. Det er ikke minst viktig hvis deltakelse i tiltak rettet mot identifiserte problemer blir vektlagt i beslutninger om tilbakeføring og øker sjansene for tilbakeføring, slik studien til D'Andrade og Nguyen (2014) viser. Samlet viser studiene at systematiske, målrettede og koordinerte innsatser som tar hensyn til utfordringene foreldre står i, ikke bare har betydning

ning for om tilbakeføring finner sted, men også for gjenforening – at tilbakeføringen blir vellykket.

Styrkeperspektiv og samarbeid

Forskningsgjennomgangen viser at profesjonsutøveres ferdigheter og holdninger har positiv betydning for tilbakeføringsarbeidet (Balsells et al., 2013, 2015; Mateos et al., 2018; Vaquero et al., 2020). Våre analyser tydeliggjør at et styrke- og ressursperspektiv er viktig i kontakten med foreldre. Foreldre som deltok i styrkefokusede intervensjoner opplevde det positivt at programmet ikke dvelte ved problemene, men fokuserte på løsninger (Malvaso & Delfabbro, 2020). Styrkefokuset hjalp foreldre til å se utfordringer i en større sammenheng, og reduserte opplevelsen av selvbekreidelse. Dette bidro til at de selv tok i bruk løsningsorienterte strategier i møte med egne problemer. Andre studier peker på at når foreldre får bedre forståelse for egen foreldrekompetanse og får hjelp til å oppøve foreldreferdigheter, bidrar det til å legge til rette for gode tilbakeføringsprosesser (Balsells et al., 2013, 2015, 2022; Deane et al., 2018). Styrkeperspektiv innebærer ikke å overse utfordringer i foreldrenes livssituasjon, og oppfølging på problemområder foreldre strever med er sentralt for å oppnå gjenforening (D'Andrade & Chambers, 2012; Farmer og Wijedasa, 2013; Jedwab et al., 2018).

I Keddells studie (2012) var sosialarbeiderne opptatt av å balansere risikoforhold og troen på at foreldre kunne få til endring. Sosialarbeiderne erfarte at bruk av beredskapsplan hjalp dem til å tolerere elementer av risiko uten at det ledet til spontane og forhastede beslutninger. De mente at tilstrekkelig kontakt til å kunne fange opp og vurdere foreldrenes omsorgskompetanse var viktig, men også nødvendig for å tro på og kunne anerkjenne positiv endring. Mateos og kollegaers studie (2018) bekrefter betydningen av å anerkjenne foreldreskap hos foreldrene for et vellykket tilbakeføringsarbeid. Dette kan sees i sammenheng med funn fra en kohortstudie (n=1774 saker) fra USA som viser at barnevernsarbeidere som støtter og oppfordrer foreldre til å ta aktivt del i tiltak, aktiviteter og beslutninger knyttet til barnas liv,

bidrar til økt sannsynlighet for tilbakeføring (Yampolskaya et al., 2017).

Analysene viser at det er mulig å ha et styrkeperspektiv og samtidig ta på alvor utfordringene i familiens liv gjennom løsningsorienterte tilnærminger og holdninger. Det er samtidig godt dokumentert at foreldre kan oppleve kontakten med barnevernet som vanskelig. To av studiene inkludert i våre analyser viser at foreldre som deltok i tilbakeføringsintervensjoner drevet av ideelle aktører opplevde mindre fordømmelse og misforståelser, og at de derfor kunne være mer åpne om det som var vanskelig (Malvaso & Delfabbro, 2020; Farmer & Wijedasa, 2013).

Arbeid med relasjoner og sosial støtte

Flere studier viser at relasjonene mellom de involverte i en tilbakeføringsprosess er avgjørende for gjenforening (Ankersmit, 2016; Farmer & Wijedasa, 2013; Malvaso & Delfabbro, 2020; Vaquero et al., 2020). For eksempel er foreldres relasjon til profesjonsutøvere av betydning for om foreldre tar imot hjelp og støtte (Jedwab et al., 2018; Vaquero et al., 2020). Samlet viser studiene at innsatser som styrker relasjonen mellom foreldre og profesjonsutøvere er viktig i tilbakeføringsarbeidet, men det er også studier som dokumenterer betydningen av å styrke relasjonene mellom andre involverte, ikke minst relasjonen mellom foreldre og fosterforeldre. Spielfogel og Leathers (2022) fant at profesjonsutøvere manglet proaktive metoder for å styrke samarbeidet mellom foreldre og fosterforeldre, og at håndteringen av dette ble overlatt til fosterforeldre. Videre viser studien at fosterforeldre som samarbeider med foreldre, ofte er en viktig sosial støtte for dem. Støtten kan handle om å holde foreldre oppdatert, men også om å gi emosjonell støtte til foreldre med tanke på tilbakeføring og gjenforening.

Studien til Ankersmit (2016) viser at arbeid med systemtillit, samt økt kunnskap om hverandre, tilbakeføringsprosessen og hvordan samarbeide, er viktige innsatsområder for å få til gode samarbeidsrelasjoner mellom foreldre, fosterforeldre og profesjonsutøvere. Barnevernsarbeideres arbeid for å styrke

relasjonene mellom de involverte varierte, og studiene viser at det i hovedsak var opp til den enkelte barnevernsarbeider hvordan samarbeid i tilbakeføringsprosessen ble tilrettelagt.

De fleste studiene vi har analysert omhandler involvering av mødre eller omtaler foreldre uten nærmere spesifisering av om det dreier seg om mor, far eller begge. Enano et al. (2017) argumenterer for at oppfølgingsinnsatser rettet mot fedrenes rolle, bidrar til å øke fedrenes involvering. Andre studier viser at når fedre blir identifisert og involvert, øker sannsynligheten for tilbakeføring (Burrus et al., 2012; Coakley, 2013). Ifølge Cloakley (2013) er sannsynligheten for raskere tilbakeføring større når far blir involvert i og støtter målene fastsatt i tiltaksplanen. En viktig dimensjon i studiene er at involvering av far ikke bare gjorde det lettere å vurdere far som omsorgsbasis når foreldre ikke bodde sammen, men det ga også et utvidet nettverk å spille på (Burrus, et al., 2012; Coakley, 2013).

I tillegg til de relasjonelle forholdenes betydning for gjenforening, er det andre innsatsområder som vektlegges i tilbakeføringsarbeidet. Flere studier viser til betydningen av sosial støtte, både formell fra profesjonsutøvere og uformell støtte fra det private nettverket (Balsells et al., 2013, 2017, 2018; Farmer, 2014; Vaquero et al., 2020). I følge Balsells et al. (2017) har det uformelle nettverket en viktig funksjon for re-etablering av en positiv familiedynamikk. Et nøkkelfunn i studien til Dare et al. (2023), som involverte foreldre med ruserfaringer, var at mangel på sosial støtte som følge av dysfunksjonelle familierelasjoner utgjorde en barriere for tilbakeføring. Deane et al. (2018) så på forhold som bidro til at foreldre fikk utvidet sitt nettverk av støttende relasjoner. De fant at foreldre som deltok i et helhetlig mentorprogram bidro til helhetlig hjelp, fra å styrke foreldreferdigheter, håndtere økonomi og hushold, til å reparere relasjoner i familie og nettverk.

Innovative innsatser

Internasjonal forskning viser til flere innovative foreldreinnsatser med mål om gode tilbakeføringspro-

sesser. Et eksempel er mentorprogrammet «Live-in Family Enhancement» (LIFE). LIFE er et omfattende program hvor barn og foreldre bor sammen i fosterfamilien, og hvor foreldre får helhetlig veiledning syv dager i uken på en rekke livsområder (Deane et al., 2018). Likemannsarbeid, hvor foreldre veileder andre foreldre, synes å ha en positiv betydning (Chambers et al., 2019; Enano et al., 2017; Lalayants, 2020). I Lalayants studie utgjorde familieveiledere med egenerfaring en viktig kritisk støtte og bidro til framdrift i tilbakeføringsarbeidet, særlig for foreldre som manglet tillit til barnevernet. Chambers et al. (2019) fant at foreldrepartnerskap hadde signifikant betydning for gjenforening.

Intervensjoner kan også ha en mer nærmiljøtilnærming. «Family to family» (F2F) er en anerkjent naboskapsmodell med gode resultater (Chambers et al., 2018). F2F fokuserer på barnets beste, familiens velferd og partnerskap med ulike tjenester og lokale organisasjoner. En annen intervensjon som har vist gode tilbakeføringsresultater for foreldre, er «Success Coach» (Rushovich et al., 2021). Samtidig peker studien på at det er vanskelig for foreldre med negative barnevernserfaringer å ta imot denne type tilbud. Andre intervensjoner retter seg mot spesifikke foreldregrupper eller tjenesteområder. «Recovery Coach» (Ryan et al., 2016, 2017) er et tiltak hvor foreldre med ruserfaring blir koblet til en profesjonell med særlig kompetanse på rus og behandlingsløp. De studiene vi har analysert gir også eksempler på alternative måter å organisere rettssystemet, hvor fagpersoner med ekspertise på foreldres problemer, som rus (van Wormer & Hsies, 2016) og traumer (Powell et al., 2012), bidrar til bedre tilbakeføringsarbeid rettet mot foreldrenes utfordringer. Et annet eksempel er «Pre-hearing conferences» (Summers & Kirshenbaum, 2023). Her møtes foreldre, barnevernet, barnets og foreldrenes advokater for å drøfte mulige løsninger før saken kommer opp for retten. Det er også mulig å invitere familiemedlemmer, behandlere og andre støttepersoner på slike konferanser. Målet er å øke foreldrenes engasjement, gi bedre helhetlig oppfølging, samt å styrke muligheten for tilbakeføring.

Felles for disse tilnærmingene er at de er systematiske og samtidig bidrar til økt engasjement og innsats for å få til gode tilbakeføringsprosesser.

DISKUSJON

Hensikten med reviewstudien er å bidra til å utvide kunnskapsgrunnlaget når det gjelder oppfølging til foreldre i barnevernets tilbakeføringsarbeid. Vi vil her drøfte viktige lærdommer fra internasjonal forskning: Betydningen av og hindringer for målrettet, systematisk og koordinert oppfølging, betydningen av innsatser rettet mot de problemene foreldre opplever i sin hverdag og betydningen av et både-og-perspektiv som balanserer risiko og tro på endring.

Funnene viser at målrettet, systematisk og koordinert oppfølging til foreldre er viktig i tilbakeføringsarbeid, og at gode planer og veiledere er viktig for å lykkes med gjenforening. I Norge foreligger det allerede en nasjonal veileder (Bufdir, 2024), og flere kommuner er i gang med å utvikle egne planer for foreldreoppfølging etter omsorgsovertakelse, som for eksempel Omsorgspakken (KS, 2023). En nyere undersøkelse viser likevel at barn og foreldre i liten grad blir involvert i tilbakeføringsarbeidet, og at barnevernet opplever det vanskelig og ressurskrevende å få til planmessig arbeid (Eide et al., 2024). I Norge har det vært en tydelig dreining fra tiltak for å styrke utviklingen av barnet til tiltak for å styrke foreldreferdigheter (Drange et al., 2021). Samtidig kan det stilles spørsmål ved om barnevernets tiltak tar tilstrekkelig hensyn til familienes ulike utfordringer. En vektlegging av foreldreferdigheter kan være til hinder for å se og forstå andre utfordringer foreldre står i. Vår forskningsgjennomgang viser at systematisk og målrettet arbeid mot de problemer som utgjør barrierer for tilbakeføring, kan være avgjørende for gjenforening. Et eksempel her er at barnevernet forstår og tar på alvor hvordan sosioøkonomiske forhold virker inn på foreldres situasjon, men også foreldres muligheter for å følge opp barnevernets tiltak (D'Andrade, 2021). Mange foreldre er avhengig av hjelp fra ulike tjenester samtidig, noe som gjør det utfordrende å koordinere tiltakene. Dårlig økonomi og boforhold

fremstår som noen av de viktigste hindringene for tilbakeføring, og dette stiller krav om et forpliktene og tett samarbeid mellom blant annet barnevernet og Nav. Mer oppmerksomhet på planarbeid og koordinerende innsatser i oppfølgingen av foreldre etter omsorgsovertakelse synes derfor viktig.

Tilbakeføringsarbeid er tidskrevende (Edwards & Panlilio, 2023; LaBrenz et al., 2020), men det kan også handle om profesjonelles holdninger til foreldre (Basells et al., 2013; 2015; Vaquero et al., 2020). Holdninger til foreldre kan være påvirket av at hensynet til barnets beste, som kan gjøre det emosjonelt krevende å jobbe med foreldre i en tilbakeføringsprosess (Syrstad et al., under fagfellevurdering). Vår reviewstudie viser behov for større oppmerksomhet på hvordan foreldre blir møtt. Barnevernsarbeidernes holdninger kan påvirke hvorvidt de inntar et styrke- eller problemperspektiv i møtet med foreldre. Mangel på empati og en konfronterende kommunikasjonsstil skaper motstand, og kommunikasjonsstil og ferdigheter blant barnevernsarbeidere varierer (Forrester et al., 2007). En kunnskapskartlegging bekrefter at tilbakeføring påvirkes av barnevernsansattes holdninger, men også av ustabilitet i kontaktforholdet i barnevernet og forhold ved fosterforeldre (Gerdtts-Andresen et al., 2020).

Mye tyder på at foreldres motstand blir mindre hvis de blir møtt med åpne og reflekterende spørsmål hvor de kan dele sine tanker og følelser. Det er noe av grunnen for at likemannsarbeid ofte oppleves som viktig sosial støtte for foreldre fratatt omsorgen for barn. Foreldre med egenerfaring kan ofte være mer åpne og direkte i sin kontakt med andre foreldre (Ellingsen et al., 2018). Bruk av erfaringskonsulenter og støttepersoner for foreldre ved en omsorgsovertakelse synes å ha stor betydning for at foreldre skal forstå hva de må gjøre for å få barna tilbake (Lalayants, 2020).

I reviewstudien har vi vist til ulike innovative innsatser for tilbakeføringsarbeid. I Norge har familieråd vist seg å være et tiltak som har ivaretatt både barnas behov for beskyttelse og foreldrenes behov for hjelp og forståelse (Slettebø et al., 2021). Samti-

dig kan familieråd og andre nettverksinnsatser bidra til viktig sosial støtte både for barn og foreldre. Sosial støtte er en viktig faktor som fremmer muligheten for tilbakeføring, og manglende sosial støtte både fra profesjonsutøvere, fosterforeldre og andre i det uformelle nettverket er til hinder for tilbakeføring (Balsells et al., 2017, Vaquero et al 2020).

Forholdet mellom risiko og troen på endring er en krevende balansegang. Det stiller krav til at de som har ansvaret for oppfølgingen inntar et både/og-perspektiv som i praksis kan være vanskelig å få til. Barn har rett til beskyttelse og god nok omsorg. Hensynet til barnet er viktig både i avveiningen om gjenforening skal være et mål, men også i tilbakeføringsarbeidets ulike faser. Innsatser for å ivareta foreldrene på best mulig måte, betyr ikke at barnets behov for beskyttelse skal settes til side. Samtidig kan risikoperspektivet i norsk barnevern, og særlig knyttet til fedre (Nygren et al., 2019; Storhaug, 2013) utfordre gjenforeningsmålet.

Forskningsgjennomgangen viser at involvering av fedre øker sannsynlighet for tilbakeføring og gir barnevernet flere å spille på i en tilbakeføringsprosess. Det kan være viktige ressurser i fars familie og nettverk – både i tilbakeføringsarbeidet og når barn og foreldre er gjenforent. Det er derfor viktig å ta i bruk metoder som innebærer styrking av nettverket og

bedre kontakt med far og fars familie, noe familieråd gjør (Havnen & Christiansen, 2014). Samtidig er det viktig å understreke at involvering av fedre kan være utfordrende i saker som omhandler vold (Burrus et al., 2012; Cloakley, 2013), og når fedre ikke har vært til stede i barnets liv. Derfor er det viktig med grundig kartlegging og ivaretagelse av barnets beste i alt tilbakeføringsarbeid.

Barnevernet har stort utviklingspotensial i oppfølging til foreldre, også når det gjelder systematisk, helhetlig og koordinert tilbakeføringsarbeid. Vår analyse viser at samarbeid mellom foreldre og fosterforeldre bør være et prioritert innsatsområde for å få gode tilbakeføringsprosesser. EMD-dommene mot Norge har gitt økt oppmerksomhet og vektlegging av gjenforeningsmålet. Det er, slik vi ser det, ikke tilstrekkelig å jobbe for tilbakeføring – å føre barnet tilbake. Skal en oppnå målet om gjenforening, hvor både barn og foreldre forenes i en god og trygg familierelasjon, er det viktig å sikre at både barn og foreldre får god oppfølging gjennom hele tilbakeføringsprosessen, både før, under og etter tilbakeføringen – fram til gjenforening er oppnådd for både barn og foreldre. Vi trenger i tillegg et lovverk som legitimerer gjenforeningsarbeid, og vi trenger mer forskning på tilbakeføring og gjenforening fra en norsk barnevernkontekst.

SUMMARY

Follow-up of parents in the child welfare service's reunification work - what can we learn from international research?

Child welfare services (CWS) must facilitate the process for parents to regain custody of their children after losing custody of a child unless the child's best interests dictate otherwise. However, CWS has faced criticism, including from the European Court of Human Rights (ECtHR), for not prioritising reunification efforts. This article focuses on the support follow-up to parents as part of reunification efforts. Through this State-of-the-art review of international research, we have analysed findings from forty-four studies published between 2012 and 2023. The results indicate that a targeted and systematic approach before, during, and after reunification, a strength-based perspective, and strong relationships among all parties involved are crucial to successful reunification. We discuss lessons learned from the research review, emphasising the importance of integrating various perspectives in reunification work.

Keywords: The European Court of Human Rights, foster home placements, losing custody, follow-up, and reunification

REFERANSER

- Akin, B. A. (2011). Predictors of foster care exit to permanency: A competing risks analysis of reunification, guardianship, and adoption. *Children & Youth Services Review*, 33(6), 999–1011. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.01.008>
- Alvik, I. F. (2021). *Samvær etter omsorgsovertakelse – en undersøkelse av praksis fra fylkesnemnder og lagmannsretter* (Skriftsserie 2021 nr. 4). OsloMet – storbyuniversitetet.
- Ankersmit, L. (2016). The Reunification Partnership: Engaging Birth Parents and Foster Carers as Collaborators in Restoration Casework. *Australian Social Work*, 69(3), 273–282. <https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.1080/0312407X.2015.1032988>
- Arksey, H. & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), 19–32. <https://doi.org/10.1080/1364557032000119616>
- Balsells, M. Å., Mateos, A., Urrea-Monclús, A. & Vaquero, E. (2018). Positive Parenting Support during Family Reunification. *Early Child Development and Care*, 188(11), 1566–1578. <https://doi.org/10.1080/03004430.2018.1491559>
- Balsells, M. Å., Pastor, C., Mateos, A., Vaquero, E. & Urrea-Monclús, A. (2015). Exploring the needs of parents for achieving reunification: The views of foster children, birth family and social workers in Spain. *Children & Youth Services Review*, 48, 159–166. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.12.016>
- Balsells, M. Å., Pastor, C., Molina, M. C., Fuentes-Peláez, N., Vaquero, E. & Mundet, A. (2013). Child Welfare and Successful Reunification: Understanding of the Family Difficulties during the Socio-Educative Process. *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 42, 228–247. <https://doi.org/10.3390/socsci3040809>
- Balsells, M. Å., Pastor, C., Molina, M. C., Fuentes-Peláez, N. & Vázquez, N. (2017). Understanding Social Support in Reunification: The Views of Foster Children, Birth Families and Social Workers. *The British Journal of Social Work*, 47(3), 812–827. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcw049>
- Balsells, M. Å., Urrea-Monclús, A., Vaquero, E. & Fernandez-Rodrigo, L. (2022). The voices of children, mothers, and fathers: Can parenting programs improve reunification processes in the Spanish child protection system? *Evaluation and Program Planning*, 94, 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2022.102146>
- Barne- og familiedepartementet (2023). *NOU2023:7. Trygg barndom, sikker fremtid – Gjennomgang av rettsikkerheten for barn og foreldre i barnevernet*.
- Barne- og familiedepartementet (2024). *Høringsnotat: Forslag til endringer i barnevernsloven mv. (Kvalitetsreform)*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/3e8bfa8c92e74cdo8cffb20449e3f29c/horingsnotat-kvalitetsreform.pdf>
- Barnevernsloven (2021). *Lov om barnevernstjenester* (LOV-2023-06-16-41). Lovdata.
- Barry, E. S., Merkebu, J. & Varpio, L. (2022). State-of-the-art literature review methodology: A six-step approach for knowledge synthesis. *Perspectives on Medical Education*, 11(5), 281–288. <https://doi.org/10.1007/s40037-022-00725-9>
- Buđdir (2023). *Rundskriv for barnevernstjenestens saksbehandling* (2023.03). Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.
- Burrus, Scott W. M., Green, Beth L., Worcel, S., Finigan, M. & Furrer, C. (2012). Do Dads Matter? Child Welfare Outcomes for Father-Identified Families. *Journal of Child Custody*, 9(3), 201–216. <https://doi.org/10.1080/15379418.2012.715550>
- Chambers, J. M., Lint, S., Thompson, M. G., Carlson, M. W. & Graef, M. I. (2019). Outcomes of the Iowa Parent Partner program evaluation: Stability of reunification and re-entry into foster care. *Children & Youth Services Review*, 104, 1–11. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.05.030>
- Chambers, R. M., Brocato, J., Fatemi, M. & Rodriguez, A. Y. (2016). An innovative child welfare pilot initiative: Results and outcomes. *Children & Youth Services Review*, 70, 143–151. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.09.004>
- Chambers, R. M., Crutchfield, R. M., Goddu Harper, S. G., Fatemi, M. & Rodriguez, A. Y. (2018). Family reunification in child welfare practice: A pilot study of parent and staff experiences. *Children & Youth Services Review*, 91, 221–231. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.06.020>
- Coakley, T. M. (2013). The influence of father involvement on child welfare permanency outcomes: A secondary data analysis. *Children & Youth Services Review*, 35(1), 174–182. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.09.023>
- D'Andrade, A. (2021). Poverty's Pathways: How Poverty Hinders Parents' Efforts to Reunify with their Children Placed in Foster Care. *Child Welfare*, 99(4), 51–76. <https://www.jstor.org/stable/48647842>
- D'Andrade, A. C. & Chambers, R. M. (2012). Parental problems, case plan requirements, and service targeting in child welfare reunification. *Children & Youth Services Review*, 34(10), 2131–2138. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.07.008>
- D'Andrade, A. C. & Nguyen, H. (2014). The Relationship Between Use of Specific Services, Parental Problems, and Reunification with Children Placed in Foster Care. *Journal of Public*

- Child Welfare*, 8(1), 51–69. <https://doi.org/10.1080/15548732.2013.824399>
- Dare, J., Wilkinson, C., Karthigesu, S.P., Coall, D. A. & Marquis., R.** (2023). Keeping the family: A socio-ecological perspective on the challenges of child removal and reunification for mothers who have experienced substance-related harms. *Children & Youth Service Review* 145, 1–13. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106772>
- Deane, L., Glass, J., Vystrcil-Spence, I. & Mignone, J.** (2018). Live-In Family Enhancement (LIFE): A comprehensive program for healing and family reunification. *First Peoples Child & Family Review*, 13(1), 35–49.
- Delfabbro, P., Fernandez, E., McCormick, J. & Ketter, L.** (2015). An Analysis of Reunification from Out-of-Home Care in Three Australian States. *Child Indicators Research*, 8(2), 359–373. <https://doi.org/10.1007/s12187-014-9238-6>
- Drange, N., Hernæs, Ø. M., Markussen, S., Oterholm, I., Raaum, O. & Slettebø, T.** (2021). Rapport Delprosjekt 1: Beskrivende analyser – barn og familier i barnevernet (Rapport 4/2021). Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning.
- Edwards, N.M. & Panlilio, C. C.** (2023). Neglecting to consider early emotional development after abuse and/or neglect: Insights and recommendations from child welfare providers. *Child & Family Social Work*, 1–13. <https://doi.org/10.1111/cfs.13107>
- Ellingsen, I. T., Slettebø, T., Studsrød, I., Farstad, G. R. & Herland, M. D.** (2018). *Det gjøre livet litt lettere: Gruppetilbud for foreldre med barn i fosterhjem og barnevernsinstitusjon*. (UiS Rapport 2018/73). Universitetet i Stavanger.
- Enano, S., Freisthler, B., Perez-Johnson, D. & Lovato-Hermann, K.** (2017). Evaluating Parents in Partnership: A Preliminary Study of a Child Welfare Intervention Designed to Increase Reunification. *Journal of Social Service Research*, 43(2), 236–245. <https://doi.org/10.1080/01488376.2016.1253634>
- Esposito, T., Delaye, A., Chabot, M., Trocmé, N., Rothwell, D., Hélie, S. & Robichaud, M.-J.** (2017). The effects of socioeconomic vulnerability, psychosocial services, and social service spending on family reunification: A multilevel longitudinal analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(9), 1–15. <https://doi.org/10.3390/ijerph14091040>
- Farmer, E.** (2014). Improving Reunification Practice: Pathways Home, Progress and Outcomes for Children Returning from Care to Their Parents. *British Journal of Social Work*, 44(2), 348–366. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcs093>
- Farmer, E. & Wijedasa, D.** (2013). The Reunification of Looked After Children with Their Parents: What Contributes to Return Stability? *British Journal of Social Work*, 43(8), 1611–1629. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcs066>
- Gerdts-Andresen, T., Eide, K., Krane, V. & Kvello, Ø.** (2022). *Tilbakeføring til foreldrehjemmet etter en plassering i fosterhjem eller institusjon: En oppsummering av hovedtrekkene i forskningslitteraturen*. Flyttinger i regi av barnevernet. Delrapport 2. Universitetet i Sørøst-Norge.
- Grant, M. J. & Booth, A.** (2009). A typology of reviews: an analysis of 14 review types and associated methodologies. *Health Information and Libraries Journals*, 26(2), 89–168. <https://doi.org/10.1111/j.1471-1842.2009.00848.x>
- Hook, J. L., Romich, J. L., Lee, J. S., Marcenko, M. O. & Ji Young Kang.** (2016). Trajectories of Economic Disconnection among Families in the Child Welfare System. *Social Problems*, 63(2), 161–179. <https://doi.org/10.1093/socpro/spw006>
- Jedwab, M., Chatterjee, A. & Shaw, T. V.** (2018). Caseworkers' insights and experiences with successful reunification. *Children and Youth Service Review* 86, 56–63. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.01.017>
- Keddell, E.** (2012). Going home: Managing «risk» through relationship in returning children from foster care to their families of origin. *Qualitative Social Work*, 11(6), 604–620. <https://doi.org/10.1177/14733250114101010>
- KS** (2023). *Omsorgspakken for fosterhjemsarbeid*. Kommunenes sentralforbund. <https://www.ks.no/regioner/ks-trondelag/omsorgspakken-for-fosterhjemsarbeid>
- LaBrenz, C. A., Fong, R. & Cubbin, C.** (2020). The road to reunification: Family- and state system-factors associated with successful reunification for children ages zero-to-five. *Child Abuse & Neglect*, 99. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104252>
- Lalayants, M.** (2020). Peer support services in family reunification process in child welfare: Perceptions of parents and family coaches. *Journal of Family Social Work*, 23(5), 449–471. <https://doi.org/10.1080/10522158.2020.1754314>
- Malvaso, C. G. & Delfabbro, P. H.** (2020). Description and evaluation of a trial program aimed at reunifying adolescents in statutory long-term out-of-home care with their birth families: The adolescent reunification program. *Children & Youth Services Review*, 119. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105570>
- Mateos, A. I., Fuentes Peláez, N., Pastor Vicente, C. & Mundet Bolós, A.** (2018). Good professional practices for promoting positive parenting and child participation in reunification processes. *Child & Family Social Work*, 23(4), 574–581. <https://doi.org/10.1111/cfs.12440>
- Murphy, E. & Fairtlough, A.** (2015). The Successful Reunification of Abused and Neglected Looked After Children with Their Families: A Case-File Audit. *British Journal of Social Work*, 45(8), 2261–2280. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcu093>
- Norges Høyesterett** (2020). HR-2020-661-S. <https://www.domstol.no/globalassets/upload/hret/globalassets/upload/hret/avgjorelser/2020/mars-2020/hr-2020-661-s.pdf>

- Nygren, K., Walsh, J., Ellingsen, I. T. & Christie, A. (2019). What about the fathers? The presence and absence of the father in social work practice in England, Ireland, Norway, and Sweden – A comparative study. *Child & Family Social Work* 24(1), 148–155. <https://doi.org/10.1111/cfs.12592>
- Ofstad, K. & Skar, R. (2015). *Barnevernloven med kommentarer* (6. Utg.). Gyldendal Akademisk.
- Ouzani, M., Hammady, H., Fedorowicz, Z. & Elmadarmid, A. (2016). Rayyan – a web and mobile app for systematic reviews. *Systematic reviews*, 5, 1–10.
- Oxford, M. L., Marcenko, M., Fleming, C. B., Lohr, M. J. & Spieker, S. J. (2016). Promoting birth parents' relationships with their toddlers upon reunification: Results from Promoting First Relationships® home visiting program. *Children & Youth Services Review*, 61, 109–116. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2015.12.004>
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D. (2020). *The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews*. *BMJ* 2021;372:n71. doi: 10.1136/bmj.n71. <https://www.prisma-statement.org/prisma-2020>
- Powell, C., Stevens, S., Lo Dolce, B., Sinclair, K. O. & Swenson-Smith, C. (2012). Outcomes of a Trauma-Informed Arizona Family Drug Court. *Journal of Social Work Practice in the Addictions*, 12(3), 219–241. <https://doi.org/10.1080/1533256X.2012.702624>
- Ringnes, H. K. & Thørrisen, M. M. (2024). *Scoping review: en systematisk og fleksibel metode for kunnskapsoppsummering*. Cappelen Damm Akademisk.
- Rog, D. J., Henderson, K. A. & Greer, A. L. (2015). Family Stability and Child Welfare Involvement among Families Served in Permanent Supportive Housing. *Child Welfare*, 94(1), 189–208. <https://www.jstor.org/stable/48623511>
- Rog, D. J., Henderson, K. A., Lunn, L. M., Greer, A. L. & Ellis, M. L. (2017). The Interplay Between Housing Stability and Child Separation: Implications for Practice and Policy. *American Journal of Community Psychology*, 60(1–2), 114–124. <https://doi.org/10.1002/ajcp.12148>
- Rushovich, B., Hebert, A., Crampton, D. & Malm, K. (2021). Results from a randomized controlled trial of team decision-making in child welfare. *Children and Youth Services Review*, 131. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.106263>
- Ryan, J. P., Perron, B. E., Moore, A., Victor, B. G. & Park, K. (2017). Timing matters: A randomized control trial of recovery coaches in foster care. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 77, 178–184. <https://doi.org/10.1016/j.jsat.2017.02.006>
- Ryan, J. P., Victor, B. G., Moore, A., Mowbray, O. & Perron, B. E. (2016). Recovery coaches and the stability of reunification for substance abusing families in child welfare. *Children & Youth Services Review*, 70, 357–363. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.10.002>
- Sandberg, K. (2020). *Kommentar til Høyesteretts storkammeravgjørelser om barnevern etter EMDs dommer mot Norge*. *Juridika*. <https://juridika.no/innsikt/kommentar-til-h%C3%B8yesteretts-storkammeravgj%C3%B8relser-om-barnevern-etter-emds-dommer-mot-norge>
- Spielfogel, J. E. & Leathers, S. J. (2022). Supporting collaborative relationships between parents and non-relative foster parents. *Child and Family Social Work* 27(4), 646–655. <https://doi.org/10.1111/cfs.12913>
- Slettebø, T., Paulsen, V., Christoffersen, H. & Aadnanes, M. (2021). *Familieråd når det haster: En studie av akutt familieråd i den kommunale barneverntjenestens arbeid med hastesaker* (VID-rapport 2021/1). VID vitenskapelige høyskole.
- Stang, E. G., Baugerud, G.-A., Backe-Hansen, E. & Rugkåsa, M. (2023). *Samvær i praksis: En forskningsbasert undersøkelse av samvørsordninger i barnevernet*. Hovedrapport fra prosjektet «Samvær etter omsorgsovertakelse». (Skriftserie OsloMet 2023:1). OsloMet – storbyuniversitetet.
- Storhaug, A. S. (2013). Fathers' involvement with the child welfare services. *Children and Youth Service Review* 35(10), 1751–1759. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.08.006>
- Summers, A. & Kirshenbaum, J. (2023). An evaluation of Montana's child welfare court pre-hearing conference pilot project. *Family Court Review* 61(1), 117–134. <https://doi.org/10.1111/fcre.12685>
- Syrstad, E., Ellingsen, I. T., Aadnanes, M. & Damman, J. L. (under fagfelle vurdering). We will always think, is this the right decision? Norwegian child welfare workers navigating the uncertainty project of reunification. *Children and Youth Services Review* (preprint). <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4862277>
- Sørensen, C. B. (2020). Langvarige fosterhjems plasseringer og forholds messighetskravet i EMK art. 8. *Lov og Rett*, 59(2), 103–122.
- van Wormer, J. & Hsieh, M.-L. (2016). Healing Families: Outcomes from a Family Drug Treatment Court. *Juvenile and Family Court Journal*, 67(2), 49–65. <https://doi.org/10.1111/jfcj.12057>
- Vaquero, E., Balsells, M. À., Ponce, C., Urrea-Monclús, A. & Navajas, A. (2020). «If I'm here, it's because I do not have anyone»: Social support for the biological family during the foster care process. *Social Sciences*, 9(3), 1–12. <https://doi.org/10.3390/socsci9030031>
- Wulczyn, F. (2004). Family reunification in law, policy, and practice. *The future of children*, 14(1), 95–113. <https://doi.org/10.2307/1602756>
- Yampolskaya, S., Armstrong, M. I., Strozier, A. & Swanke, J. (2017). Can the actions of child welfare case managers predict case outcomes? *Child Abuse and Neglect*, 64, 61–70. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.12.007>